



«MOTTAKERNAVN»
«ADRESSE»
«POSTNR» «POSTSTED»

Trondheim, 01.11.2018

Deres ref.:
[Deres ref.]

Vår ref. (bes oppgitt ved svar):
2018/7969

Saksbehandler:
Anders Braa

Avgjørelse av klager på vedtak om skadefelling og avslag på søknad om skadefelling av bjørn i Trøndelag 2018

Miljødirektoratet avslår klager fra Naturvernforbundet på 4 vedtak fra Fylkesmannen i Trøndelag om skadefelling av bjørn, klage fra Lierne kommune på avslag fra Fylkesmannen i Trøndelag på søknad om skadefelling av 1 bjørn og klage fra Indre Fosen kommune på avslag fra Fylkesmannen i Trøndelag på søknad om skadefelling av 1 bjørn. Vedtaket er endelig og kan ikke påklages videre.

Vi viser til følgende oversendelser fra Fylkesmannen i Trøndelag:

- Av 15. august med klage fra Naturvernforbundet på Fylkesmannens vedtak 16. juni om skadefelling av 1 bjørn i Meråker kommune,
- Av 15. august med klage fra Naturvernforbundet på Fylkesmannens vedtak 15. juni om skadefelling av 1 bjørn i Indre Fosen kommune og deler av Verran og Åfjord kommuner,
- Av 16. august med klage fra Lierne kommune på Fylkesmannens avslag 20. juni på søknader om skadefelling av bjørn innenfor rovviltavvisende gjerde i Lierne kommune,
- Av 16. august med klage fra Naturvernforbundet på Fylkesmannens vedtak 6. og 15. juni om skadefelling av 1 bjørn i Holtålen og Midtre Gauldal kommuner,
- Av 22. august med klage fra Naturvernforbundet på Fylkesmannens vedtak 16. juni om skadefelling av 1 bjørn innenfor rovviltavvisende gjerde i Lierne kommune.
- Av 22. september fra Indre Fosen kommune på Fylkesmannens avslag 24. august på søknad om skadefelling av 1 bjørn i Indre Fosen, Verran og Åfjord kommuner.

Klagene

Naturvernforbundet

Naturvernforbundet er sterkt bekymret for bjørnebestanden som stadig går nedover, noe som ikke er i samsvar med Stortinget sin politikk. Det vises til at det er skutt 4 voksne bjørner inkludert ei binne i Midt-Norge i 2018, i tillegg til 2 unger som ble avlivet.

Naturvernforbundet ber om at Fylkesmannen avslår ytterligere søknader om skadefelling i sommer, på bakgrunn av at forvaltningsplanen er lite tilfredsstillende når det gjelder forvaltningsområde for

bjørn. Naturvernforbundet viser til Miljødirektoratet sin uttale til forvaltningsplanen av 29. januar 2018.

Av samme årsak ber Naturvernforbundet om at Fylkesmannen avslår søknad om felling av bjørn innenfor rovviltavvisende gjerde i Lierne kommune. Bjørnen må drives ut på annet vis, og en må i ettertid pålegge tiltak som gjør at gjerdet faktisk virker etter hensikten.

Naturvernforbundet viser til at bjørn er en sterkt truet art med bestandsnedgang de senere årene. Norge er langt fra å nå bestandsmålet på 13 årlige ynglinger, med estimert 6 ynglinger i landet i 2017. Målet for region 6 på 3 årlige ynglinger er heller ikke nådd.

Lierne kommune

1 bjørn ble felt 17. juni innenfor et rovviltavvisende gjerde i Lierne kommune av SNO. Etter at det ble klart at det var ytterligere 1 bjørn innenfor gjerdet, fikk SNO oppdrag om å drive ut denne bjørnen 18. juni. Det lykkes ikke å drive bjørnen ut.

Kommunen søkte om fellingstillatelse på den gjenværende bjørnen, men fikk avslag. Fylkesmannen mener det er sannsynlig at gjerdet ikke holder bjørn ute, men har ikke dokumentert denne påstanden. Lierne kommune mener situasjonen for saueeieren er uholdbar med en bjørn innenfor gjerdet, og ber om at det blir gitt fellingstillatelse på den gjenværende bjørnen.

Indre Fosen kommune

Indre Fosen kommune klager på vegne av også Verran og Åfjord kommuner på avslag på søknad om forlenget skadefellingstillatelse på 1 bjørn i de samme kommunene.

Kommunen mener søknaden tilfredsstiller alle kriterier som er listet opp i rovviltforskriften § 9 (a – d). Kommunen viser til Stortingets rovviltforlik som sier at soneinndelingen skal forvaltes tydelig. I beiteprioriterte områder skal næringsutøvere kunne forvente at rovvilt ikke vil være til hinder for tradisjonell næringsdrift. Fosen er langt fra forvaltningsområde for bjørn. Det er en pågående skadesituasjon og kunnskap tilsier at bjørn fortsatt er i området.

At det er åpnet for lisensfelling av bjørn på Fosen er etter kommunen sin oppfatning ikke en relevant begrunnelse for avslag. Lisensfelling kan ikke erstatte skadefelling. Skadefellingslaget kan operere uavhengig av eiendomsgrenser, og kan rykke ut på kort varsel med virkemidler som ikke lisensjegere har.

Kommunen mener det er stor sannsynlighet for at det er 2 hannbjørner på Fosen. Etter en helhetsvurdering bør skadefellingstillatelsen på 1 bjørn forlenges.

Fylkesmannen sin behandling av klagene

Naturvernforbundet

Fylkesmannen i Trøndelag har behandlet Naturvernforbundet sin klage på vedtak om skadefellingstillatelser på bjørn som 4 isolerte saker.

Fylkesmannen gav fellingstillatelse på 1 bjørn i Meråker kommune 16. juni etter søknad fra Meråker kommune, videre fellingstillatelse på 1 bjørn i Indre Fosen og deler av Verran og Åfjord kommuner 15. juni og fellingstillatelse på 1 bjørn i Holtålen og Midtre Gauldal 6. og 15. juni.

Fylkesmannen er kjent med bjørnens status på Norsk rødliste og bestandssituasjonen for bjørn ut fra fastsatte bestandsmål. Det henvises til Miljødirektoratets brev av 1. juni med kvote for betinget skadefelling av bjørn og vurderinger i forhold til naturmangfoldloven. Etter Fylkesmannen sin vurdering er vedtakene innenfor rammen av den kvoten for betingede fellingstillatelser som ble fastsatt. Etter at ei binne ble felt i Lierne ble kvoten for betinget skadefelling utvidet med 2 bjørner 17. juni.

Vurdering av om skadefelling skal iverksettes skjer med hjemmel i rovviltforskriften § 9, som bl.a. sier at felling kun skal iverksettes dersom det ikke foreligger annen tilfredsstillende løsning ut fra prinsippet om geografisk differensiert forvaltning. Fylkesmannen forholder seg til revidert og godkjent forvaltningsplan av 22. mars 2018.

Soneforvaltningen skal være tydelig. Det vil si at næringsutøverne skal kunne påregne at tradisjonell drift med dyr på utmarksbeite ikke skal hindres av rovvilt. Områdene hvor kadaverfunnene er gjort i Meråker, på Fosen og i Holtålen/Midtre Gauldal befinner seg i sin helhet utenfor forvaltningsområdet for bjørn. Terskelen for å innvilge skadefelling vil være vesentlig lavere her enn innenfor forvaltningsområdet.

Ut over Miljødirektoratets faglige uttale til forvaltningsplanen har ikke Fylkesmannen fått noen direkte føringer som tilsier at forvaltningen må være mer forsiktig nå utenfor forvaltningsområdet.

Fylkesmannen gav fellingstillatelse på 1 bjørn innenfor rovviltavvisende gjerde i Lierne kommune 16. juni. Dette endte med at SNO felte 1 bjørn. Dette er en krevende sak, spesielt for saueeier, som har satt opp et 8,8 km langt rovviltavvisende gjerde innenfor forvaltningsområdet for bjørn.

Terskelen for felling innenfor forvaltningsområde for bjørn er høy, og det gjelder også for bjørn innenfor rovviltavvisende gjerder. I slike tilfeller er standard prosedyre å ta kontakt med SNO for å forsøke å drive ut bjørnen fra gjerdet, samt foreta undersøkelse av om gjerdet er i samsvar med standarden for rovviltavvisende gjerde.

Når dette ikke gikk, og saueier ikke gikk med på å flytte sauene ut av gjerdet for deretter å legge ned gjerdet der bjørnen befant seg, ble det som siste utvei og etter 2 døgn besluttet å gi fellingstillatelse. På det tidspunktet var det klart at det var 2 bjørner innenfor gjerdet.

Lierne kommune

Fylkesmannen sier at klager for så vidt har rett i at situasjonen den 18/19, juni var sammenlignbar med den 16. juni da den første bjørnen ble felt. Når det den 18. juni kom melding om nye skader på sau innenfor gjerdet etter at den første bjørnen var felt, ble det igangsatt nye utdrivningsforsøk uten å lykkes. Fylkesmannen måtte på et tidspunkt vurdere alternative tiltak utover felling.

Fylkesmannen vurderer at sannsynligheten er stor for at bjørnene har kommet seg inn i hegnet etter at hegnet var satt opp. Tapsomfanget tilsier at sannsynligheten for at de ble sperret inne ved oppsetting av gjerdet 25. mai er liten. Fylkesmannen vurderte da at sauene burde samles over i et mindre rovviltavvisende gjerde nærmere gården, strømmen slått av og gjerdet legges ned på strategiske punkter for å drive ut bjørnen.

Indre Fosen kommune

Fylkesmannen gav fellingstillatelse på bjørn i dette området første gang 15. juni etter påviste skader av bjørn på sau. Fellingstillatelsen har senere blitt fornyet en rekke ganger, senest 17. august med virkning fram til 24. august.

Fylkesmannen viser til rovviltforskriften § 9 og gjeldende forvaltningsplan for rovvilt i region 6. Fosen er utenfor forvaltningsområdet for bjørn, og det tilsier at terskelen for å iverksette skadefelling skal være lav. På et tidspunkt kan skadenes utvikling og muligheten for å iverksette andre forebyggende tiltak tilsi at søknad om ytterligere forlenging av fellingstillatelse skal avslås.

Fram til 24. august er det påvist til sammen 46 sauer som er tapt til bjørn i dette området på Fosen. Tapsomfanget er sannsynligvis større. Når Fylkesmannen skal vurdere en eventuell forlengelse av fellingstillatelsen vil tiden uten ytterligere funn av kadaver være en vesentlig del av vurderingen. I dette tilfellet var siste dokumenterte kadaver tatt av bjørn 11-12 dager gammelt. Isolert sett er det for gammelt for å fornye fellingstillatelsen.

Bjørn ble dokumentert på viltkamera 20. august i Verran kommune, og utgjør derfor et potensiale for fremtidige skader. Aktuelle saueiere i dette området har søkt om og fått innvilget midler til tidlig sanking. Det betyr et redusert potensiale for skade i dette området. Fylkesmannen viser til at det er åpnet for lisensfelling av bjørn på Fosen, og at observasjonen på viltkamera derfor ble tillagt liten vekt.

Fylkesmannen viser også til at det er gitt tilskudd til intensivt tilsyn til aktuelle beitelag i de tre kommunene gjennom beitesesongen 2018.

Lovgrunnlaget

Lov 19. juni 2009 nr. 100 om forvaltning av naturens mangfold (naturmangfoldloven) og forskrift 18. mars 2005 nr. 242 om forvaltning av rovvilt (rovviltforskriften) danner den juridiske rammen for Miljødirektoratets vedtak i saken.

Naturmangfoldlovens formålsbestemmelse (§ 1) lyder:

«Lovens formål er at naturen med dens biologiske, landskapsmessige og geologiske mangfold og økologiske prosesser tas vare på ved bærekraftig bruk og vern, også slik at den gir grunnlag for menneskenes virksomhet, kultur, helse og trivsel, nå og i fremtiden, også som grunnlag for samisk kultur.»

Etter naturmangfoldloven § 5 er det et mål at artene og deres genetiske mangfold ivaretas på lang sikt og at artene forekommer i levedyktige bestander i sine naturlige utbredelsesområder. Tiltak etter naturmangfoldloven skal imidlertid avveies mot andre viktige samfunnsinteresser, jf. § 14. En slik avveining skal ikke medføre at målet i § 5 fravikes, men at tiltaket vil kunne medføre at målet i § 5 nås på en annen måte eller i et annet tempo enn hvis naturmangfoldet hadde vært eneste hensynet å ta, jf. prinsippet om en geografisk differensiert forvaltning. Naturmangfoldloven § 5 og prinsippet om geografisk differensiert forvaltning er konkretisert gjennom §§ 3 og 4 i rovviltforskriften og gjennom den regionale forvaltningsplanen for rovvilt i enhver region.

Etter naturmangfoldloven § 7 skal prinsippene i lovens §§ 8 til 12 legges til grunn som retningslinjer ved utøving av offentlig myndighet. Naturmangfoldloven §§ 8 til 10 er omtalt senere i vedtaket. §§ 11 (*kostnadene ved miljøforringelse skal bæres av tiltakshaver*) og 12 (*Miljøforsvarlige teknikker og driftsmetoder*) er lite aktuelle i dette tilfellet.

Det vises til naturmangfoldloven § 18 første ledd b), jf. rovviltforskriften § 9, jf. §§ 1 og 3, hvor det fremgår:

Naturmangfoldloven § 18 (annet uttak av vilt og lakse- og innlandsfisk etter vurdering av myndighetene):

Kongen kan ved forskrift eller ved enkeltvedtak tillate uttak av vilt og lakse- og innlandsfisk (...) c) for å avverge skade på avling, husdyr, tamrein, skog, fisk, vann eller annen eiendom.

Vedtaket etter første ledd bokstav a til f kan bare treffes hvis uttaket ikke truer bestandens overlevelse og formålet ikke kan nås på annen tilfredsstillende måte.

Rovviltforskriften § 1 (Formål):

Formålet med denne forskrift er å sikre en bærekraftig forvaltning av gaupe, jerv, bjørn, ulv og kongeørn. Innenfor en slik ramme skal forvaltningen også ivareta hensyn til næringsutøvelse og andre samfunnsinteresser. Forvaltningen skal være differensiert slik at hensynet til ulike interesser vektlegges forskjellig i ulike områder og for de ulike rovviltarter.

Forskriften skal sikre en forvaltning som vektlegger forutsigbarhet og lokal medvirkning.

Rovviltforskriften § 3 (Nasjonale bestandsmål og bestandsovervåking):

I Norge skal det årlig være 65 ynglinger av gaupe, 39 ynglinger av jerv og 13 ynglinger av bjørn. Det skal være 4–6 årlige ynglinger av ulv. 3 av disse skal ha skjedd i revir som i sin helhet ligger i Norge. Ynglinger utenfor ulvesonen skal medregnes. Der en del av reviret ligger i Sverige skal en yngling medregnes med en faktor på 0,5.

Nasjonalt overvåkingsprogram for rovvilt skal gi data om status og utvikling i rovviltbestandene, herunder også beskrive det antall årlige ynglinger som er dokumentert i regionene. Metodikk, datagrunnlag og resultater skal være offentlig tilgjengelig.

Rovviltforskriften § 9 (Fylkesmannens myndighet til iverksetting av betinget skadefelling):

Fylkesmannen kan av eget tiltak eller etter søknad fatte vedtak om iverksetting av felling for å forhindre fremtidig skade innenfor rammen av kvote for betinget skadefelling gitt av rovviltnemnden, jf. forskriften § 8, eller Miljødirektoratet, jf § 13. Fylkesmannen kan delegere sin myndighet til iverksetting av slik felling til kommunen i særskilte tilfeller.

Ved vurdering av om det skal gis tillatelse til skadefelling skal det legges vekt på føringene i regional forvaltningsplan, jf. forskriften § 6. Felling kan bare gjennomføres dersom det ikke finnes annen tilfredsstillende løsning ut fra prinsippet om geografisk differensiert forvaltning. Det skal særlig tas hensyn til

- a) Områdets betydning som beitemark*
- b) Skadenes omfang og utvikling*
- c) Potensialet for fremtidige skader*
- d) Muligheten for å gjennomføre forebyggende tiltak.*

Felling skal være rettet mot bestemte individer. Vedtak om felling skal være begrenset til et bestemt område, tidsrom og antall dyr. Det kan knyttes nærmere vilkår til fellingstillatelsen, herunder at bestemte dyr kan være unntatt, at felling skal foretas av nærmere bestemte personer, samt metoder for felling. Det kan også gis bestemmelser om dekning av påløpte utgifter i forbindelse med felling. Felling og forsøk på felling i henhold til denne bestemmelsen gjennomføres uavhengig av grunneiers jaktrett, jf. viltloven § 35.

Politiske og forvaltningsmessige rammevilkår:

Det nasjonale bestandsmålet for bjørn er 13 årlige ynglinger i Norge. Det vises videre til Representantforslag 163S (2010-2011), og Stortingets behandling av denne den 17. juni 2011.

I rovviltforskriften § 4 f fremkommer at det nasjonale bestandsmålet for bjørn i region 6 er 3 årlige ynglinger.

Generelt om uttak av rovvilt:

Naturmangfoldloven og Bernkonvensjonen setter de overordnede rammebetingelsene for uttak av rovvilt, og Stortinget har i rovviltforliket i 2011 presisert at norsk rovviltforvaltning skal skje innenfor rammen av disse bestemmelsene. Bernkonvensjonens artikkel 9 er sentral hva gjelder adgang til uttak av rovvilt for å beskytte bestemte interesser. Bestemmelsen inneholder to generelle vilkår i tillegg til flere spesielle vilkår. For at det skal kunne gjøres unntak fra artiklene 6 og 7 og gis tillatelse til felling av rovvilt, må begge de generelle vilkårene være oppfylt samt ett av de spesielle vilkårene. Det første generelle vilkåret er at det ikke finnes noen annen tilfredsstillende løsning. Det andre generelle vilkåret er at unntaket ikke vil være skadelig for bestandens overlevelse. De mest aktuelle vilkårene i vurdering om uttak av rovvilt er at unntaket skal avverge alvorlig skade på blant annet husdyr og tamrein, eller at det er i interesse om allmenne helse og sikkerhetshensyn, luftsikkerhet eller andre overordnede samfunnsinteresser.

Bestemmelsen er gjennomført i naturmangfoldloven § 18, som slår fast at det ved forskrift eller enkeltvedtak kan tillates uttak av vilt og lakse- og innlandsfisk bl.a. for å avverge skade på husdyr og tamrein, eller for å ivareta allmenne helse- og sikkerhetshensyn eller andre offentlige interesser av vesentlig betydning. Vedtak om uttak kan bare treffes hvis uttaket ikke truer bestandens overlevelse og formålet ikke kan nås på annen tilfredsstillende måte.

Om skadefelling:

Skadefelling er en skademotivert felling av enkeltindivider av rovvilt for å stanse eller forhindre en skadesituasjon. Skadefelling skal ikke brukes for å redusere bestandens utbredelse eller størrelse. På lik linje med alt uttak av rovvilt er det et vilkår å vurdere om andre tiltak vil ha tilfredsstillende effekt for å stanse eller forebygge skade, og at uttaket ikke vil være til skade for bestandens overlevelse. Hvilke andre tiltak som vurderes vil være avhengig av type situasjon hvor felling kan være aktuelt, f. eks. tidlig nedsanking av tamdyr og beite innenfor rovdryravisende gjerder, eller tiltak for å prøve å endre en uønsket atferd gjennom blant annet skremmeforsøk. Skadefelling skal unngås dersom andre løsninger kan redusere eller eliminere det aktuelle problemet, og dette vurderes også etter prinsippet om differensiert forvaltning.

Om arealdifferensiering i rovviltregionene:

Av rovviltforliket i 2011 fremgår det at soneinndelingen må forvaltes tydelig. Det vil si at det skal være tydelige forvaltningsmessige forskjeller i henholdsvis prioriterte rovviltområder og prioriterte

beiteområder. Rovviltet gis tydelig prioritet innenfor rovviltprioriterte områder og at det skal praktiseres en høy terskel for tillatelse til uttak av rovvilt i slike områder. Tilsvarende skal det være en lav terskel utenfor prioriterte rovviltområder hvor felling er det hovedsakelige skadeforebyggende tiltaket. Meråker kommune er utenfor prioritert bjørneområde.

Kunnskapsgrunnlaget

Rovdata har ansvaret for formidling, drift og utvikling av Det nasjonale overvåkningsprogrammet for rovvilt. Rovdata er den sentrale leverandør av data om status og utvikling i rovviltbestandene til alle forvaltningsledd.

Offentlige avgjørelser som kan få følger for naturmangfoldet skal så langt det er rimelig bygge på vitenskapelig kunnskap om arters bestandssituasjon samt effekt av påvirkning, jf. naturmangfoldloven § 8. Direktoratet vil vise til beskrivelsen av det Nasjonale overvåkningsprogrammet for rovvilt i kommentarene til rovviltforskriften § 3. Rovdata har ansvaret for formidling, drift og utvikling av Nasjonalt overvåkningsprogram for rovvilt, og Rovdata er den sentrale leverandøren av data om status og utvikling i rovviltbestandene til alle forvaltningsledd.

Føre-var-prinsippet, jf. naturmangfoldloven § 9, kommer til bruk i situasjoner hvor en ikke har tilstrekkelig kunnskap tilgjengelig, jf § 8. Etter direktoratets syn er ikke dette tilfelle i denne saken.

Det foreligger betydelig kunnskap om den samlede belastningen bjørnebestanden blir utsatt for, jf. naturmangfoldloven § 10. Bjørnebestanden er ikke begrenset av tilgjengelig areal. Det er ikke registrert sykdom på bjørn i Norge. Det er kjent at ungedødelighet hos jerv er høy, blant annet på grunn av infanticid (ungedrap). Utover enkelte påkjørsler skjer avgangen av voksen bjørn i hovedsak gjennom lisensfelling og skadefelling.

Bestandsmålet er gitt i tallet på årlige ynglinger. Det nasjonale overvåkningsprogrammet har derfor tatt i bruk en metode (Bischof og Swenson 2010) for å beregne hvor mange kull som sannsynligvis er født i Norge hvert år, basert på innsamlet DNA-materiale, kunnskap om fordeling på kjønn og alder i den svenske bjørnebestanden, og annen kunnskap om bjørnens biologi i Norden. I henhold til rapport fra Rovdata (NINA Rapport 1494, 2018) er det beregnet at det mest sannsynlig ble født 7 kull i landet i 2017, hvorav 2 i region 6.

Resultatet av DNA-analysene identifiserte 125 ulike bjørner i Norge i 2017, 55 hunnbjørner og 70 hannbjørner. Dette er samme antall som for 2016, men en nedgang sammenlignet med tidligere år. Antall hunnbjørner har imidlertid vært på omtrent samme nivå de siste åra. Antall individer identifisert gjennom DNA-analyser er et minimumstall for samlet antall bjørn i landet. Samtidig er det slik at en stor andel av de påviste bjørnene er individ som i hovedsak har leveområdet i Sverige.

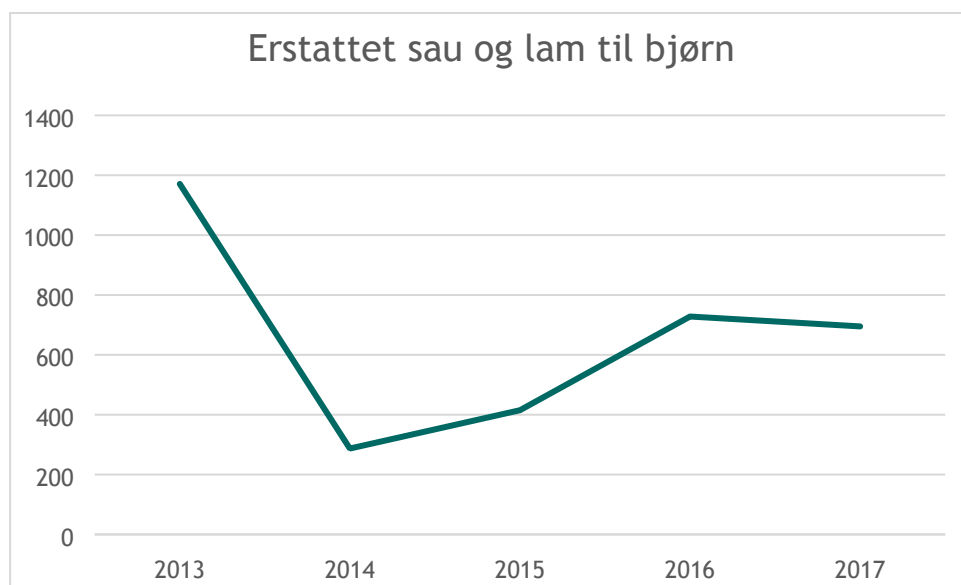
Bestandssituasjonen i Norge er sterkt påvirket av bestandssituasjonen på svensk side. Siden 2008 er det estimert at bjørnebestanden i Sverige er redusert fra 3200 individer til 2800 individer i 2013. Nedgangen er størst i Norrbotten og Jämtlands län. Gjennomsnittlig kjent avgang av bjørn i Sverige i perioden 2013 til og med 2017 har vært 316 bjørner årlig.

I 2017 var det en kjent avgang av bjørn i Norge på 9 dyr, alle hannbjørner. Av disse var 4 i region 6. Pr 26. oktober 2018 er det registrert en avgang på 12 bjørner i landet, 10 av disse i region 6. 1 av de 10 var en voksen hunnbjørn.

Skade på sau og lam

Bjørn er en vesentlig skadevolder på sau. Antall erstattede sau og lam som følge av tap til bjørn er imidlertid sterkt redusert de senere årene. I 2017 ble det erstattet 2386 sau og lam som tapt til bjørn i landet. I 2016 ble det tilsvarende erstattet 2697 sau og lam. Samtidig har det vært en nedgang i antall påviste bjørneskader på sau og lam. I 2017 ble det påvist (dokumentert eller antatt sikker) 339 tap av sau og lam som skyldes bjørn.

I region 6 illustreres tapsomfanget de siste årene til bjørn i figuren under.



Figur 1: Erstattet sau og lam til bjørn i region 6 i perioden 2013 – 2017 (Rovbase).

Så langt (pr 26. oktober) i år er det påvist 308 tapte sau og lam til bjørn i region 6.

Miljødirektoratet sin vurdering

Skadefelling skal kun iverksettes dersom uttaket ikke truer bestandens overlevelse og formålet ikke kan nås på annen tilfredsstillende måte, jf. naturmangfoldloven § 18. Vi viser i den forbindelse til våre vurderinger i forbindelse med vedtak om kvote for betinget skadefelling av bjørn i regionene 6, 7 og 8 i brev av 1. juni 2018, der det ble fastsatt en samlet kvote på 3 bjørner. Kvoten ble senere utvidet med ytterligere 4 bjørner.

Miljødirektoratets vurdering av at kvotens størrelse ikke truer bestandens overlevelse er under forutsetning av at det i størst mulig grad unngås å felle binner, samt at binne med unger unntas fra felling. Hunndyr er den største begrensende faktoren for bestandens tilvekstpotensiale. Dette er særlig viktig å ta hensyn til i forvaltning av bjørn, hvor den norske bestanden er langt under fastsatt bestandsmål og hvor det er et ønske om å øke bestanden mot bestandsmålet. Det samme gjelder også for bjørnebestanden i region 6.

Det er registrert et høyt antall døde bjørner i region 6 i 2018, til sammen 10 bjørner, hvorav 1 binne. 7 av bjørnene ble felt etter vedtak om skadefelling.

Vurdering av klage på vedtak om skadefelling i Meråker kommune, på Fosen og i Holtålen/Midtre Gauldal kommuner

Alle 3 områder er utenfor forvaltningsområde for bjørn i Trøndelag, og har betydelige mengder med sau på utmarksbeite. I alle områder var det påvist tap til bjørn, og såpass tidlig i beitesesongen var det et betydelig potensiale for ytterligere skade.

I henhold til rovviltforliket i Stortinget skal soneforvaltningen være tydelig, og i områder som er prioritert for beite skal det være en lav terskel for å felle rovvilt som utgjør et skadepotensiale. Så tidlig i beitesesongen er det dessuten lite aktuelt med alternative forebyggende tiltak for å redusere skadepotensialet.

Innenfor disse områdene er det størst sannsynlighet for at de skadevoldende individene er hannbjørner, selv om det i ettertid ble påvist sannsynlig binne med unge i Meråker.

Vi viser til at forvaltningsplanen for rovvilt i region 6 av 22. mars 2018 gjelder.

Miljødirektoratet viser til at Fylkesmannen sine vedtak er i samsvar med rovviltforskriften § 9 og med øvrige føringer for praktisering av regelverket.

Vurdering av klage på vedtak om skadefelling i Lierne kommune

Fylkesmannen iverksatte forsøk på utdriving av en bjørn innenfor rovviltavvisende gjerde ved hjelp av Statens naturoppsyn 14. juni. Da dette ikke lyktes etter gjentatte forsøk, åpnet Fylkesmannen for at bjørnen kunne felles av Statens naturoppsyn. Etter rovviltforskriften § 9 kan Fylkesmannen bestemme at fellingstillatelsen skal gis til bestemte personer, som regel medlemmer av kommunale fellingslag. Det er imidlertid kun Miljødirektoratet som kan vedta å benytte Statens naturoppsyn til iverksetting av fellingstillatelser. Den muligheten har Miljødirektoratet hele året, selv i den tiden på året Fylkesmannen har myndighet til å iverksette skadefelling, som er mellom 1. juni og 15. februar.

Miljødirektoratet erkjenner at den aktuelle situasjonen var krevende å håndtere for alle impliserte parter. Det var et akutt behov for å finne en tilfredsstillende løsning der sau gikk innenfor et hegn sammen med en bjørn som ikke lot seg jage ut av det elektriske gjerdet. Vi viser også til nødvergebestemmelsen i naturmangfoldloven § 17a, første ledd, som sier følgende: *Eieren, eller en som opptrer på vegne av eieren, kan avlive rovdyr som befinner seg i rovdysikkert hegn når avliving må anses påkrevd for å fjerne en aktuell og betydelig fare for skade på produksjonsdyr eller hund. Hegnet må tilfredsstillende kravene til rovdysikkert hegn fastsatt av myndigheten etter loven.* Bjørn nummer 2 i samme hegn ble felt med hjemmel i denne bestemmelsen.

Vedtaket førte til at det ble felt en voksen binne innenfor hegnet. Området er innenfor forvaltningsområde for bjørn, og felling av binne er svært uheldig i forhold til ønsket bestandsutvikling for bjørn. Det er imidlertid ikke mulig å kunne skille mellom hann- og hunnbjørner i en pågående fellingssituasjon.

Andre forebyggende tiltak ble vurdert, som midlertidig flytting av sau til annet hegn, men det var ikke mulig å få eieren med på det. I slike tilfeller er det eventuelt Mattilsynet som må gi pålegg om tiltak av dyrevelferdsmessige årsaker.

Fylkesmannen mener det er grunn til å tro at to bjørner hadde kommet seg inn i hegnet etter det var satt opp om våren. Det betyr at det må være svakheter ved gjerdet som ikke har blitt oppdaget ved kontroll. Etter norske forhold er dette et svært bjørnetett område, med betydelig risiko for forsøk fra bjørn på å ta seg inn til sau på innsiden av gjerdet.

Det er svært viktig at rovviltavvisende gjerder virker etter hensikten. I motsatt fall vil man oppleve situasjoner som denne, der bjørner sperres inne sammen med sau, og det blir svært krevende å presse dem tilbake på grunn av bjørnens dårlige erfaring med det elektriske gjerdet. Dersom det er aktuelt å sette opp det aktuelle gjerdet igjen til våren, ber vi om at Fylkesmannen forsikrer seg om at det ikke finnes bjørn innenfor hegnet, at gjerdet er tett og i samsvar med standarden for rovviltavvisende gjerder ved oppsett.

Vurdering av klage på avslag på skadefelling i Lierne kommune

Etter felling av binne innenfor rovviltavvisende gjerde i Lierne kommune ble det klart at det var nok en bjørn innenfor gjerdet.

Fylkesmannen mente at alternative tiltak som midlertidig flytting av sau til annet innhegnet område, nedlegging av elektrisk gjerde og nytt forsøk på utdriving av bjørn burde prøves ut før felling ble vurdert. Miljødirektoratet deler Fylkesmannens vurdering. Når det foreligger en mulighet til andre tilfredsstillende løsninger enn felling ut fra prinsippet om geografisk differensiert forvaltning, så skal de benyttes (jf. rovviltforskriften § 9, 2. ledd).

Vurdering av klage på avslag på skadefelling på Fosen

I 2018 er det gitt mer eller mindre sammenhengende skadefellingstillatelse på bjørn i Fosen fra 15. juni til 24. august.

Miljødirektoratet er enig med Fylkesmannen i at sannsynligheten for vellykket felling må være et moment ved vurdering av om skadefelling skal iverksettes. Tiden siden siste funn av kadaver og observasjon er en viktig del av denne vurderingen. I dette tilfellet var siste påviste sauekadaver 11 - 12 dager gammelt. Bjørn ble påvist på viltkamera 20. august i Verran kommune.

Det ble åpnet for lisensfelling av 1 bjørn på Fosen 21. august. Som kommunen sier kan ikke alltid lisensfelling erstatte skadefelling, med den kompetanse og unntaksregler som er knyttet til bruken av kommunale skadefellingslag. Imidlertid gir lisensfelling nye muligheter for felling, særlig i en situasjon der tapet av sau til bjørn ikke er like akutt som tidligere, tidlig nedsanking er iverksatt i det området bjørnen ble observert og i et uoversiktlig terreng der bjørnen kan bevege seg over lange avstander på barmark på kort tid.

Konklusjon

Miljødirektoratet tar ikke klagen fra Naturvernforbundet, Lierne kommune og Indre Fosen kommune til følge. Fylkesmannens vedtak blir ikke endret. Dette vedtaket er endelig og kan ikke påklages videre.

Miljødirektoratet understreker behovet for å kvalitetssikre aktuelt rovviltavvisende gjerde i Lierne kommune dersom det blir aktuelt å sette det opp på nytt i 2019.

Hilsen
Miljødirektoratet

Dette dokumentet er elektronisk godkjent

Yngve Svarte
avdelingsdirektør

Knut Morten Vangen
seksjonsleder

Tenk miljø - velg digital postkasse fra e-Boks eller Digipost på www.norge.no.

Kopi til:

Meråker kommune	Rådhuset	7530	Meråker
Klima- og miljødepartementet	Postboks 8013 Dep	0030	OSLO
Landbruks- og matdepartementet	Postboks 8007 Dep	0030	OSLO
Fylkesmannen i Trøndelag / Trööndelagen fylhkenålma	Postboks 2600	7734	Steinkjer
Rovviltnemnda region 6 v/Fylkesmannen i Trøndelag / Trööndelagen fylhkenålma	Postboks 2600	7734	Steinkjer
Holtålen kommune	Bakkavegen 1	7380	Ålen
Verran kommune	Liaveien 1	7790	Malm
Åfjord kommune	Øvre Årnes 7	7170	Åfjord
Midtre Gauldal kommune	Rørosveien 11	7290	STØREN
Mattilsynet	Postboks 383	2381	Brumunddal
Statens naturoppsyn			